

IN MEMORIAM

KÖPECZI BÉLA
(1921–2010)

A januárban elhunyt Köpeczi Béláról megemlékezni a HELIKON hasábjain kivételes feladat, mert közismert tudományos érdemeinek méltatása helyett olyan emberi vonásait lehet felidézni, melyek talán nem mindenki számára ismeretesek. Számunkra Köpeczi Béla neve összefonódik a HELIKON történetével: 51 éven át szerepelt a neve a szerkesztők között. Köpeczi Bélát 1959-ben nevezték ki a Világirodalmi Figyelő felelős szerkesztőjévé, mely öt évvel később, 1964-ben vette fel a HELIKON nevet is (1991-ig HELIKON Világirodalmi Figyelő volt folyóiratunk címe). Ő volt a főszerkesztő egészen 1999-ig, amikor is az MTA által javasolt új működési szabályzat előírta, hogy az akadémiai intézetek folyóiratainak csak intézeti munkatárs lehet a főszerkesztője. Köpeczi Béla megbízatása 1999. december 31-én ezért véget ért, és a továbbiakban szerkesztőbizottsági tagként segítette munkánkat.

Köpeczi Béla felelős szerkesztővé való kinevezése minden bizonnyal az Intézet megszervezőjének és akkori igazgatóhelyettesének, Klaniczay Tibornak az ötlete volt. Nem is találhatott volna alkalmasabb személyt erre a feladatra, mint a nagy tudású és imponáló nyelvismerettel rendelkező volt Eötvös-kollégistát, aki három éven át a Collegium modelljében és testvérintézetében, a párizsi École Normale Supérieure-on folytatott tanulmányokat és kutatásokat; aki hazatérve kiadói lektorként, majd szerkesztőként dolgozott; s végül, aki 1953 után a Kiadói Főigazgatóság elnökhelyetteseként, majd elnökeként tevékenykedett. Köpeczi Béla főszerkesztőként figyelemmel kísérte a modern külföldi irodalomtudományi és -történeti áramlatokat és megtehetette, amit más nem: beengedte ezeket a többé-kevésbé „tiltott gyümölcsöket” a lap hasábjaira. Voltak olyan szakterületek, amelyekről az egyszerű híradás, a szövegközlés is eseménynek számított: ilyen volt például a strukturalizmus, a retorika és a szemiotika. A HELIKONból lehetett tudomást szerezni a francia új regényről, éppúgy, mint a Nemzetközi Összehasonlító Irodalomtudományi Társaság (AIRC) kongresszusain elhangzott fontos előadásokról és a nyugati világban zajló irodalomelméleti vitákról.

Köpeczi Bélát a legtöbben a „nagy ember” szerepkörében látták, aki szigorúan ragaszkodott a formaságokhoz és fegyelmezetten hajtotta végre feladatait. Számunkra, akik a hetvenes és nyolcvanas években majdhogynem havonta találkozhattunk vele a szerkesztőségi értekezleteken, megmutatta rejtett arcát is, felvilágosította a volt Eötvös-kollégista humorát, közvetlenül és a hivatalos formaságok nélkül irányította a munkát. Demokratikus vezető volt, vitapartnerei érvelését hajlandó volt elfogadni, nem feltétlenül ragaszkodott saját elképzeléseihez. Minőség-érzéke és általános tájékozottsága révén folyóiratunk a hazai kutatás és felsőoktatás nélkülözhetetlen segédeszközévé vált.

Halálával folyóiratunk történetének is lezárult egy nagy korszaka. Emlékét megőrizzük.

KARAFIÁTH JUDIT